

AI LÊN X HOA ĐÀO

"M t qu c gia h y dĩ t thiên nhiên s t h y dĩ t. Núi r ng là lá ph i c a đ t n c, thanh l c không khí và t o năng l ng m i cho con ng i " (Franklin Roosevelt)

Năm 1955, tôi v a 10 tu i, cha tôi g i c gia đình lên Dalat. Ông nói môi tr ng s ng Saigon quá xô b , ô nhi m và thi u văn hóa (n u ông s ng Saigon ngày nay thì ch c ông s g i tôi lên...m t trắng v i ch H ng...hay m t ch chân ng n nào đó). M tôi mua m t căn nhà 60 d c Duy Tân, buôn áo qu n tr em, và 4 anh ch em b t đ u khám phá m t thiên đ ng m i th t nhi u cây xanh hoa l .

Dalat 1955

Lúc đó, Dalat l nh th u bu t t n lòng. Ngày nào, chúng tôi cũng co ro trong ch n, m th y các bí hi m v r ng sâu qua nh ng huy n tho i, c i gi n khúc khích khi đ a hù ma qu , và

miên man với môi trường thiên nhiên dù hoang dã nhưng rất trong lành.

Hồi đó người Thợ vàng (giờ gọi là người dân tộc) dù sống trong thôn bản của họ vẫn lui tới giao lưu với người Kinh khắp nơi, nhất là quanh khu chợ Hòa Bình. Họ hiện vẫn còn trong những ngôi chợ phiên chợ truyền thống như chợ Hòa Bình, chợ phiên Việt và chợ mới chợ quan sống đời hòa. Trong ký ức của tôi, ấn tượng nhất là những người phu mỏ, thợ mỏ khỏe mạnh sống trong làng và chợ cấp nước các cô gái Âu Mỹ trong phim rạp hay sách vở. Với tôi thì có “khát sữa” của tôi, đây là hình ảnh tuy rất với của người tình trong mộng. Tôi mới làm một chàng trai Thợ vàng vẻm vẻ, có vài bản gái, uống rượu uống chén mì đêm và cùng nhau nháy nhót chén bún suối trắng.

Một lần, khi đi chơi thì tôi đi sâu vào rừng, tôi và mấy đứa bạn đi một giống suối có mấy cô gái Thợ vàng đang tắm. Người con gái thì đẹp của mấy cô gái Kinh là thét thét thanh, các cô Thợ vàng vậy chào chúng tôi như những người bạn lâu ngày vậy gặp. Lúc lên lau người, một cô thợ tôi trân trọng nhìn vào người con gái cao người con gái mình, lấy tay tôi đặt lên ngực mình, cầm lấy vàng, rồi cùng bạn bạn một sau những tàng cây um tùm. Tôi nghĩ mình vậy đẹp đẹp ban phước Thánh.

Cha tôi vẫn ở Saigon làm ăn và lái xe thăm gia đình mới tu. Một chuyến đi thăm, ông bạn người, xe bạn tôi xuống đèo Prenn, ông không lái xe nữa và đến nhà gia đình vẫn ở Saigon. Tôi rừng rừng người con gái mới đi núi Lang Biang, thác Cam Ly, hồ Than Thở và những người đi quanh hồ Xuân Hương. Các người con gái villa như hoa hồng, tắm ăn Eau Vive, nhà Thủy Tú, ngôi thánh đường trên dốc cao và những đứa bạn đã cùng nhau thám hiểm các khu rừng lân cận theo đúng tinh thần của Robinson Crusoe. Tôi cũng như tha thiết những người Thợ vàng hiện vẫn và những người tình trong mộng.

Dalat 1969

Tôi gặp lại Dalat lần thứ hai khi ở Mỹ và lên dãy núi Trợ Vàng Võ B. Những người Thợ vàng vẫn còn lui tới và thành phố vẫn dãy núi dãy núi mùa đêm. Những con đường dãy núi dãy núi hoa bất tử (immortel) trước những căn villa buồn lòng và đôi má các thi nhân vẫn những hình ảnh trong ánh nắng ngày. Tôi đã trở về thành và tìm một “mình” mới trong một cuộc tình cháy bỏng và người người những cũng dãy núi dãy núi. Chín tranh bao quanh với tiếng đi bác sỹ về với đêm những Dalat lại mây mù không biết tên họ, và trở thành một thế giới thanh bình cho những tâm hồn thợ vàng yêu thơ bình dị.

Trong đầu bạn của tôi, Dalat có lẽ là điểm sáng chói lòa của hạnh phúc. Cái nhố bé, vẫn minh và thẹn thùng của Dalat là cái quyên rũ đi mà đã thẹn thẹn lòng của thiên nhiên và con người khi hài hòa. Trong khung hình của ký ức, những người Thợ vàng chết phác trong lành theo một “bối cảnh” (backdrop=danh từ của phim ảnh) của những câu chuyện tình và có hậu.

Dalat 2013

Tôi quay lại Dalat mười năm sau 2 năm vắng bóng. Cái thết vắng vào chuyến đi chơi 2011 có lẽ đã là một dự đoán cho cái tuy rất vắng ngày hôm nay. Tôi mới đi con gái dãy núi, Dalat đã già nua phong trần như một vũ nữ xinh đẹp, không còn nhân cách.

Backdrop đã phai nhạt: những người Thợ vàng đã biến mất hay họ không còn biết đến những

số c ph c c truy n. Nh ng v n hoa tr c các villa và nh ng chi c áo dài không còn tô đi m cho các con đ ng thành ph ; bây gi m c đ y nh ng căn nhà h p qu t v i m u s c l n x n và b ng hi u t p nham. Xa xa, nh ng ng n núi đã b t đ u tr c lóc vì n n phá r ng làm r y. Thay vì mùi hoa mimosa hay đ lý nh ng đêm mùa đông, Dalat hôi th i đ n t n cùng v i mùi phân bón và rác r i quanh t nh. V i s l ng cây c b ch t đ n, Dalat nóng g n b ng Saigon, và dĩ nhiên, v i s du nh p c a văn hóa xe máy, khói b i và ti ng n cũng b t đ u m c r .

Tôi đ a vài ng i b n n c ngoài đ n nhà Th y T đ gi i thi u “môi tr ng văn hóa cà phê” mà Vũ Trung Nguyên hay rao gi ng. V a đ c 5 phút, chúng tôi ph i b ch y vì mùi xú u n ng n c t t o đ và xác cá ch t c a h Xuân H ng. Tôi v n không b cu c: tôi đ n các b n đó đ n h Tuy n Lâm. Các đ án khu ngh đ ng bao quanh khu h , dang đ b ngang khi th tr ng b t đ ng s n đi vào kh ng ho ng. Cũng may cho h , n u GDP ti p t c tăng tr ng trên 10% m y năm qua, có l h Tuy n Lâm cũng đã cùng s ph n v i h Xuân H ng, thác Cam Ly và bao đ a danh khác c a th i tôi còn tr .

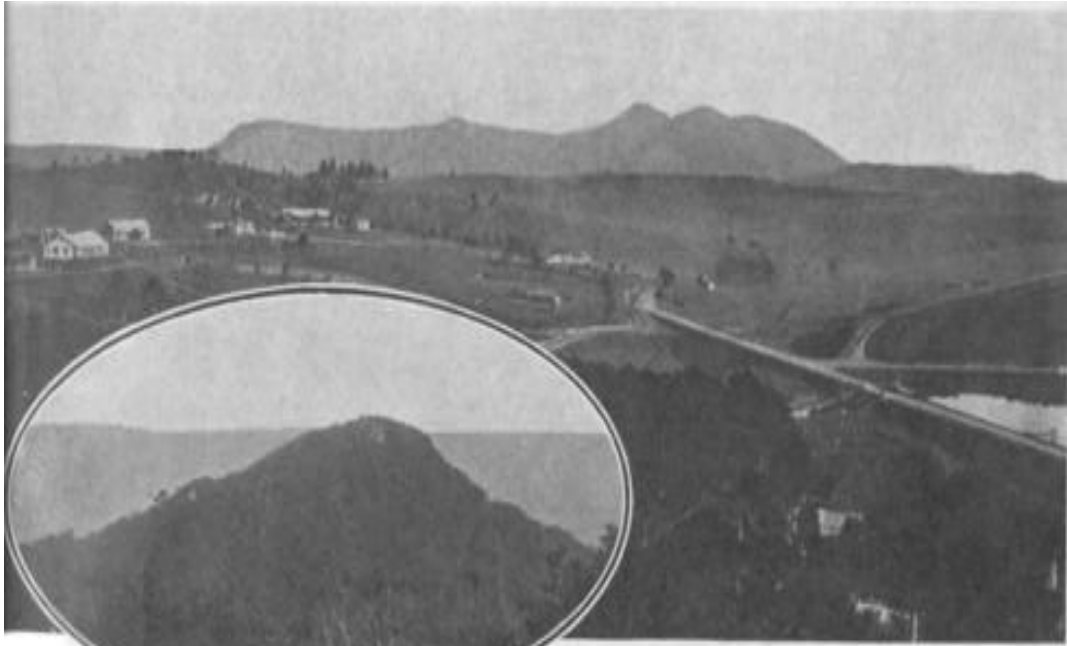
Dalat đã ch t lâm sàng. Không bi t ngày nào s đ em chôn?

Tôi bay v i Saigon ngay ngày hôm sau. Tôi không mu n n ná nhìn dung nhan ti u t y c a ng i con gái mình đã yêu. Đ c đ ng, tôi v n iPod nghe l i bài hát Chi u Vàng c a Nguy n Văn Khánh. Có l đây là bài đi u cho đám tang c a Dalat. Hay s là l i phán c a Gandhi, “*Trái đ t cung ng đ y đ cho nhu c u (need) c a con ng i, nh ng không bao gi đ cho lòng tham (greed) c a h .*”

*“Năm tháng trôi qua sóng gió đ i...
Chi u chi u nh em khôn lòng nguôi...”*

ALAN PHAN

(15 April 2013)

Dãy núi Lang Bi-an

Đỉnh núi Lang Bi-an (2.064m)